

NOTIKUMS

SATVERSMES KOMENTĀROS PADZIĻINĀTI IZVĒRSTI ARĪ VALSTS PAMATI

Pēc trīs gadu darba un vairāku desmitu cilvēku iesaistes ir noslēdzies vēl viens Latvijas Republikas Satversmes zinātnisko komentāru projekts, kas piepūlējās diviem iepriekšējiem un šajā reizē veltīts valsts pamatlikuma ievadam un pirmajai nodaļai jeb vispārējiem noteikumiem. Tādējādi lakoniskās Satversmes saturs un būtība zinātniskā skatījumā šobrīd jau izvērsti apmēram pusotra tūkstoša lappušu apjomā, bet darbs pie komentāriem aizvien turpinās, jo ārpus tiem palikušas vēl vairākas pamatlikuma nodaļas.

Jaunās Satversmes komentāru grāmatas autori, zinātniskā redakcijā, projekta atbalstītāji un aicinātie viesi

Īpašā izdevuma "Latvijas Republikas Satversmes komentāri. Ievads. I nodaļa. Vispārējie noteikumi" atvēršanas svētki aizritēja Latvijas Universitātes (LU) Juridiskās fakultātes 95. gadu jubilejai veltīto pasākumu cikla ietvaros 10. novembrī LU Lielajā aulā. Tas bija arī laiks pirms Lāčplēša dienas 11. novembrī un pašas Latvijas dzimšanas dienas 18. novembrī, kas tradicionāli ik gadu tiek veltīts atskatam uz mūsu valsts tapšanas un pastāvēšanas vēsturi un mērķi, kas nesaraunami ir saistīti ar valsts pamatiem. Tie atklājas gan Satversmes jaunajā – papildinātajā ievadā, gan nostiprināti pirmajos četros pantos jeb I nodaļā:

1. Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika.
  2. Latvijas valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai.
  3. Latvijas valsts teritoriju starptautiskos līgumos noteiktās robežās sastāda Vidzeme, Latgale, Kurzeme un Zemgale.
  4. Valsts valoda Latvijas Republikā ir latviešu valoda. Latvijas karogs ir sarkans ar baltu svītru."
- Ņemot vērā šī komentāru izdevuma saturu, grāmatas atklāšanas pasākums dabiski iekļāvās valsts pirmssvētku gaisotnē, jo, kā sacīja pasākuma vadītājs un viens no jaunā izdevuma autoriem – Lauris Liepa, "šie ir komentāri par valsts sirdi". Projekta zinātniskais vadītājs un Satversmes ievada komentāru autors prof.

Dr.iur. Ringolds Balodis savā uzrunā atklāja, ka darbs pie komentāru grāmatas ildzis trīs gadus un to laikā bijis arī ne mazums pārsteigumu, kas atstājuši būtisku ietekmi uz komentāru saturu. "Bridī, kad sākām strādāt, vēl nezinājām par valodas referendumu, kas mūs nākotnē sagaida, un pārsteigumu, ko sagādās Saeima, Satversmi papildinot ar ievadu – no 13 līdz 220 vārdiem," sacīja R. Balodis, kura paša nopelni komentāru projektu tapšanā un virzībā citu uzrunās tika minēti ne reizi vien.

Pēc R. Baloža teiktā, "katrs vārds tur ir izstrādāts un pārdomāts", un savu devumu 430 lappušu apjomīgo komentāru tapšanā ieguldījuši vairāki desmiti cilvēku. Šī komentāru grāmata ir LU zinātnisks projekts, ko, līdzīgi kā savus iepriekšējos priekštečus, izdevis VSIA "Latvijas Vēstnesis", bet atbalstījis Tiesību zinātņu pētniecības institūts u.c. Savukārt Satversmes zinātnisko komentāru autori galvenokārt ir Latvijas Zinātņu akadēmijas, Latvijas Universitātes un Rīgas Juridiskās augstskolas zinātnieki, kuri darbojas Saeimas Juridiskajā birojā, Satversmes tiesā, Augstākajā tiesā, Eiropas Savienības Tiesā, Eiropas Cilvēktiesību tiesā, Administratīvajā tiesā u.c. Šo ekspertu veikums ir turpinājums un papildinājums jau publicētajiem Satversmes VI, VII un VIII nodaļas zinātniskajiem komentāriem.

Paveiktā darba nozīmību uzsvēra ikviens, kurš svinīgajā pasākumā bija aicināts uzrunāt klātesošos, tostarp Valsts prezidents Andris Bērziņš, Saeimas priekšsēdētāja Ināra Mūrniece, LU rektors prof. Mārcis Auziņš, Satversmes tiesas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, Augstākās tiesas priekšsēdētājs Ivars Bičkovičs u.c. Tā, piemēram, I. Bičkovičs apliecināja, ka pētījums par Latvijas tiesību zinātnes ietekmi uz tiesu praksi neapstridami pierāda: "Tiesību zinātnes atziņu izmantošana ir kļuvusi par neatņemamu tiesu prakses sastāvdaļu, un tās aizvien plašāk tiek izmantotas tiesu nolēmumu argumentācijā. Kā viens no šim nolūkam visplašāk izmantotajiem izdevumiem ir Satversmes 8. nodaļas komentāri. Tas ir apliecinājums šī darba nozīmīgumam." Arī Satversmes tiesas priekšsēdētājs A. Laviņš apliecināja, ka "neatkarīgi no tā, ka šiem komentāriem ir tikai ieteikuma raksturs, uz tiem jau atsauca politiķi un tos izmanto lietas dalībnieki, risinot strīdus tiesā".

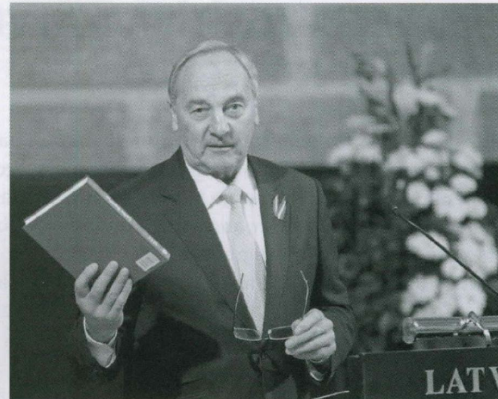
Uz zinātnisko komentāru īpašo lomu Satversmes piemērošanā jaunajā grāmatā izvērsti palūkojies arī LU Juridiskās fakultātes Tiesību teorijas un vēstures katedras vadītājs, kā arī vairāku pantu komentāru autors Dr.iur. Jānis Pleps: "Satversme balstās uz noteiktām vērtībām, kuras nosaka Latvijas valsts konstitucionālo identitāti. Latvijas valstiskums, tautas suverenitāte, nacionāla valsts, demokrātiska republika, tiesiska valsts, sociāli atbildīga valsts, nepārtrauktības doktrīna un piederība Eiropas kontinentālo tiesību lokam un Rietumu demokrātijām ir aksiomas, kuras noteic Satversmes piemērošanas ietvaru. Tiesību zinātnei jābūt vērsta uz attiecīgo konstitucionālo vērtību skaidrošanu un nostiprināšanu Latvijas sabiedrībā un konstitucionālajā iekārtā".

Savukārt Satversmes ievada projekta un komentāru autors, kā arī izdevuma zinātniskās redakcijas pārstāvis prof. Egils Levits atzina, ka komentāru autori vienu lappusi lakoniskajā Satversmes tekstā ir izvēršuši vairāku simtu lappušu apjomā un "mums kā juristiem būtu jāpaskaidro, ka tas tā ir iespējams, jo teksts Satversmē ir ļoti dziļš. Tā ir tikai aisberga redzamā daļa, jo, izlasot Satversmi, vēl neredzamam visu, kas tur ir". Tādēļ gan viņš, gan pārējie viesi un projekta dalībnieki savās uzrunās pauda pārliecību, ka Satversmes komentāri ikvienam interesentam palīdzēs atklāt visu to, kas patiesībā ir ietverts Latvijas valsts pamatlikumā.

Jāpiebilst, ka šī izdevuma pievienotā vērtība vēl ir tā saturā ietvertais bagātīgais faktogrāfiskais materiāls, vēsturiskās ilustrācijas un fotogrāfijas. Piemēram, raksti par komentāru lomu Satversmes piemērošanā, komentēšanas vēsturi, ievada interpretēšanas pamatjautājumiem un pamatlikuma vēsturisko attīstību.

Gan jaunākais, gan iepriekšējie Satversmes komentāri par izdevēja cenām iegādājami "Latvijas Vēstneša" grāmatu e-veikalā tīmeklī (www.lv.lv) vai Klientu centrā (Bruņinieku 53, Rīgā, tālr.: 67898740).

Sannija Matule
Foto: Boriss Koļesņikovs

Valsts prezidents Andris Bērziņš ir piedalījies visos līdzšinējos Satversmes komentāru grāmatu atklāšanas pasākumos un to saturu atzīst par noderīgu arī paša darbā. Tiesa, komentāri tieši par Valsts prezidenta institūtu Satversmē vēl tikai top.

"Drīzāk esmu bijusi Egila Levita Satversmes ievada projekta aukle, nevis māte, kā mani te pieteica, visiem cenšoties skaidrot, ka Satversmes ievads man nav nepieciešams kā politiķei, lai izrādītos. Patiesībā šis ievads kalpo kā Latvijas valsts vizītkarte," pasākumā sacīja bijusi Saeimas Juridiskās komisijas priekšsēdētāja prof. Dr.iur. Ilma Čepāne (attēlā ar E. Levitu).

Jaunākās Satversmes komentāru grāmatas atklāšanas pasākumā piedalījās gan vairāki desmiti projekta īstenošanā iesaistīto cilvēku, tostarp autori un zinātniskā redakcija, izdevējs, atbalstītāji, gan plašā pārstāvniecībā aicinātie viesi.